

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

« 01 »

09

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ

для студентів

спеціальності	029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» 061 «Журналістика»
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	029.00.02 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» 061.00.03 «Видавнича справа та редагування»
спеціалізації	—

Київ – 2020

Розробники:

Купрій Тетяна Георгіївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Купрій Тетяна Георгіївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії Історико-філософського факультету

Протокол від ____ серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри д. філос. н., проф. Додонов Р.О.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 029.00.02 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Воскобойніковою-Гузєвою О.В.

____.____.2019 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми Воскобойнікова-Гузєва О.В.
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 061.00.03 «Видавнича справа та редагування» Шпаком В.І

____.____.2019 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми Шпак В.І.
(підпис)

Робочу програму перевірено

30. 09. 2019 р.

Заступник декана Завадський В.М.
(підпис)

Пролонговано:

на 2020 / 2021 н.р. (Додонов Р.О.), «28» 08 2020 р.,
протокол № 1

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р.,
протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни «Філософські студії»

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	дисципліна, яка забезпечує формування загальних компетентностей обов'язкової частини НП	-
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	III	-
Семестр	IV	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	42	-
Модульний контроль	6	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	42	-
Форма семестрового контролю	Екзамен	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомлення студентів з основними напрямками світової та вітчизняної філософської думки, тенденціями формування та розвитку світоглядних парадигм.

Завдання:

- сформувати принципи філософського осмислення світу за допомогою базових філософських категорій, формування філософськи обґрунтованого світогляду;
- оволодіння філософією як відповідним типом та способом мислення;
- дати розуміння суті основних філософських ідей, доктрин та концепцій, що формувались протягом цивілізаційного розвитку людства, усвідомлення їх об'єктивного характеру;
- вироблення умінь аналізувати й узагальнювати філософські джерела, рефлексувати події та явища в житті суспільства;
- знайомство з історичними типами філософії, вивчення різноманітних філософських вчень, шкіл та систем та оволодіння методикою філософських досліджень з допомогою першоджерел класиків філософської думки.

Діяльність студентів у Центрі критичного мислення спрямована на: формування

I. Вправність мислення

II. Розвиненість рефлексії

III. Інтелектуальна комунікація

IV. Мовно-текстологічна здатність

Організація практично-орієнтованого освітнього середовища в галузі філософії, яка б сприяла підвищенню ефективності підготовки студентів через напрацювання у них навичок аналітичного мислення, загальних і фахових компетентностей з її орієнтиром на підвищення якості підготовки фахівця – лідера, який відповідає потребам сучасного ринку праці передбачена в **Центрі дослідження суспільства**. Компетентності, формування яких забезпечує здатність фахівця до аналітичного мислення

I. Вільне володіння базовим категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної науки

II. Аналітично-текстологічна обізнаність

III. Стратегічний аналіз

IV. Прогностичні компетентності

V. Навички в організаційній діяльності

3. Результати навчання за дисципліною

Згідно матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми 029.00.02 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» передбачено зв'язок між навчальною дисципліною «Філософські студії» та:

Фаховою компетентністю –

- Здатність аналізувати закономірності функціонування потоків та масивів документів та електронних даних.
- Здатність підтримувати ділову комунікацію з усіма суб'єктами інформаційного ринку, користувачами, партнерами, органами влади та управління, засобами масової інформації.

Після опанування курсу студенти мають:

- Знання аналізу певного обсягу інформації з подальшою можливістю синтезувати нові впровадження на основі логічних аргументів та перевірених фактів.
- Знання основ правових та етичних відносин і основами психологічних особливостей поведінки.
- Знання щодо психотипів особистості, соціонічних типів; користування різними видами впливів на свідомість; уміння застосовувати технології формування громадської думки, знання професійної термінології.
- Знання міждисциплінарних зв'язків, спроможність з'ясувати суть одного і то ж поняття (процесу, явища) з позицій інформаційних, бібліотечних та архівних дисциплін.

Згідно матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми 061.00.03 «Видавнича справа та редагування» передбачено зв'язок між навчальною дисципліною «Філософські студії» та:

Загальною компетентністю –

- Здатність комплексно розв'язувати проблему. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- Здатність проявляти когнітивну гнучкість. Здатність опановувати знання і розуміти предметні сферу та професійну діяльність. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність орієнтуватися на високий результат. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність до впровадження безпечної діяльності. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Після опанування курсу студенти мають:

- Демонструвати спроможність комплексно розв'язувати проблему. Складати новий план дій з огляду на зміну ситуації.
- Демонструвати когнітивну гнучкість, готовність до навчання впродовж життя, здатність до самоосвіти.

- Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел. Спроможність аналізувати, систематизувати й використовувати у професійній сфері сучасні знання.
- Здатність виявляти активну громадянську та життєву позицію, нести соціальну відповідальність на різних рівнях (особистому, професійному, громадянському). Демонструвати повагу до різноманітності та мультикультурності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти наступними спеціальними компетентностями:

- усвідомлення соціальних процесів в житті людини, що зумовили виникнення філософського типу світогляду;
- осягнення широкої палітри філософських поглядів, ідей, закономірностей філософської рефлексії;
- ознайомлення з досягненнями світової та вітчизняної філософської думки через призму біографій та основних положень вчень видатних філософів минулого та сучасності;
- навички компаративістського методу дослідження філософських ідей та текстів;
- критичне осмислення подій та явищ життя, використання філософської рефлексії для формування власної світоглядної парадигми;
- оформлення бібліографічного матеріалу власного філософського дослідження-есе.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Становлення філософії як типу світогляду							
Тема 1. Світогляд як духовно-практичне засвоєння світу.	10	2	2	-	-	-	6
Тема 2. Протофілософські студії.	2	2	2	-	-	-	6
Тема 3. Античні філософські студії	10	2					
Модульний контроль	2						
Разом	24	6	4	-	-	-	12
Змістовий модуль 2. Розвиток філософського знання як системи відношень «людина-світ»							
Тема 4. Філософські середньовічні студії та епохи Відродження	8	2	2	-	-	-	4
Тема 5. Філософські студії Нового часу та доби Просвітництва	7	2	2	-	-	-	3
Тема 6. Філософські студії німецької класичної філософії та нової філософії XIX століття	8	2	2	-	-	-	4
Тема 7. Основні напрямки філософських студій в XX – на поч. XXI ст.	8	2	2	-	-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	33	8	8	-	-	-	15
Змістовий модуль 3. Теоретична філософія							
Тема 8. Філософське розуміння світу. Проблема свідомості в філософії	8	2	2	-	-	-	4
Тема 9. Сутність і структура пізнавального процесу	8	2	2	-	-	-	4
Тема 10. Діалектика як методологія пізнання	8	2	2	-	-	-	4
Тема 11. Філософія в житті сучасної людини	7	2	2	-	-	-	3
Модульний контроль	2						
Разом	33	8	8	-	-	-	15
Семестровий контроль	30						
Підготовка та проходження контрольних заходів	-	-	-	-	-	-	-
Усього	120	22	20	-	-	-	42

Тематичний план для заочної форми навчання не передбачено НП

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Становлення філософії як типу світогляду

Тема 1. Світогляд як духовно-практичне засвоєння світу. Протофілософські студії

Поняття «філософія». Місце філософії в самопізнанні людини. Основні джерела філософії: міфологія та релігія. Структура світогляду. Типи світогляду. Світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння.

Філософські студії як історія філософської думки - символ сходження до вершин людського самопізнання. Стародавня філософія як зародок і колиска всіх наступних типів філософії. Людина - змістовне ядро всіх проблем стародавньої філософії.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 1-4, 7, 9, 13, 16, 17, 19, 23, 27, 28.

Додаткова – 2,4,7,9,15,17,22,24.

Тема 2. Протофілософські студії

Давньоіндійська протофілософія. Ведичний період: самхіти (веди), брахмани, араньяки. Тексти Упанішад. Героїка Махабхарати та Рамаїяни. Антиведичні релігійно-філософські школи: джайнізм, буддизм, чарвака, локаята. Теїстика Бхагавадгіти. Класичні індійські філософські системи: санкхья, йога, міманса, веданта, ньяя, вайшешика. Поняття карми як закону морального воздаяння.

Давньокитайська протофілософія. Стародавні літературні пам'ятки «Шу цзин», «Ши цзин», «І цзин». Конфуціанство та його першоджерело «Лунь Юй». Лао-цзи та його «Дао де дзин». Моїзм та «Мо-цзи». Школа легістів та «Хань Фей-цзи».

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 3, 4, 6, 8, 11, 14, 17, 20, 25, 25.

Додаткова – 5, 7, 12, 15, 17, 21, 23, 24.

Тема 3. Античні філософські студії

Виникнення європейської філософії як особливого типу мислення.

Досократична філософія. Мілетська школа: твори Фалеса, Анаксимандра, Анаксімена. Вчення Геракліта Ефеського. Еліати та Елейська школа: твори Ксенофана, Парменіда, Зенона, Меліса. Піфагор та піфагорійці. Натурфілософія Емпедокла та Анаксагора. Давньогрецький атомізм: твори Левкіппа та Демокріта.

Класичний період давньогрецької філософії. Софісти: старші – Протагор, Ксеніад, Горгій, Продік, Гіппій, молодші – Алкідам, Пол, Каллікл, Фразімах.

Філософські системи Сократа, Платона та Аристотеля.

Елліністична філософія. Вчення Епікура. Перипатетики. Академія Платона. Стоїцизм та епікуреїзм.

Римська антична філософія: специфіка та особливості. Римський стоїцизм: вчення Сенеки, Епіктета, Марка Аврелія. Римський епікуреїзм: вчення Тіта

Лукреція Кара. Римський скептицизм: вчення Секста Емпірика. Неоплатонізм: вчення Плотіна, Порфирія, Ямвліха, Прокла.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 2, 4, 8, 11, 14, 17, 18, 21, 24, 27.

Додаткова – 2,4,7,9,15,17,22,24.

Змістовий модуль 2. Розвиток філософського знання як системи відношень «людина-світ»

Тема 4. Філософські середньовічні студії та епохи Відродження

Християнська філософія II-VI ст. Середньовічна патристика: апостольський період; епоха апологетів – Тертуліан, Арнобій, Лактанцій, Климент Олександрійський, Ориген; зріла патристика. Західна патристика: Ієронім, Амвросій Медіоланський, Аврелій Августин. Східна (візантійська) патристика: Василій Великий, Григорій Богослов, Григорій Ниський, Афанасій Олександрійський, Іоан Златоуст, Максим Ісповідник, Іоан Дамаскін, Михаїл Псел, Григорій Палама. «Ареопагітики» Псевдо-Діонісія Ареопагіта.

Середньовічна філософія VII-XIV ст. Схоластика. Схоластичний реалізм: Ансельм Кентерберійський, Гольйом із Шампо, Аврелій Августин. Схоластичний номіналізм: Росцелін, П'єр Абеляр, Беренгард Турський. «Сума теології» Томи Аквінського. Теорія подвійної істини Вільяма Оккама.

«Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона. «Поученіє» Володимира Мономаха.

Арабська середньовічна філософія: аль-Фарабі, Ібн Сіна, Ібн Рушд.

Гуманізм філософії епохи Відродження. Неоплатонічний гуманізм: Ніколай Кузанський, Джордано Бруно, Марсіліо Фічіно, Пико делла Мірандола. «Государь» Ніколо Макіавеллі. Філософія Еразма Роттердамського. «Утопія» Томаса Мора. «Досліди» Мішеля Монтеня.

«Напучення польському королеві...» Станіслава Оріховського-Роксоляна. «Аристотелівські проблеми або Питання про природу людини» Касіяна Саковича.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 3, 6, 7, 12, 15, 18, 20, 23, 26.

Додаткова – 1, 3, 5, 8, 9, 13, 15, 17, 22.

Тема 5. Філософські студії Нового часу та доби Просвітництва

Емпіричний матеріалізм Френсіса Бекона. Дуалізм Рене Декарта. «Левіафан» Томаса Гоббса. Пантеїзм Бенедикта Спінози. Матеріалістичний сенсуалізм Джона Локка. «Монадологія» Готфріда Лейбніца.

Суб'єктивний ідеалізм Джорджа Берклі та Девіда Юма. «Філософські листи» Франсуа Марі Аруе Вольтера. «Система природи» Поля Анрі Гольбаха.

Французька «Енциклопедія» та енциклопедисти: Дені Дідро, Клод Адріан Гельвецій, Поль Анрі Гольбах, Шарль Луї Монтеск'є, Жан-Жак Руссо.

«Сад божественних пісень» Григорія Сковороди.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 1, 3, 17, 9, 10, 14, 17, 19, 25, 28.

Додаткова – 5, 8, 10, 15, 17, 20, 21, 24.

Тема 6. Філософські студії німецької класичної філософії та нової філософії XIX століття

Іммануїл Кант та його «Критика чистого розуму» та «Критика практичного розуму». Філософія класичного ідеалізму Іоана Готліба Фіхте. Система філософії Фрідріха Шеллінга. Філософська система Гегеля: «Феноменологія духу», «Наука логіка», «Енциклопедія філософських наук», «Філософія права».

Антропологізм філософії Людвіга Фейєрбаха. Діалектичний матеріалізм Карла Маркса та Фрідріха Енгельса: «Тези про Фейєрбаха», «Злиденність філософії», «Діалектика природи», «Людвіг Фейєрбах та кінець німецької класичної філософії».

Артур Шопенгауер та його «Світ як воля та уявлення». «Курс позитивної філософії» Огюста Конта. «Страх і трепет» Сьорена К'єркегора. Філософія життя Фрідріха Ніцше. Інтуїтивізм Анрі Бергсона. Емпіріокритицизм Ернста Маха та Рихарда Авенаріуса. Феноменологія Едмунда Гуссерля. Психологія Зигмунда Фрейда. «Протестантська етика...» Макса Вебера. Прагматизм Чарльза Спенсера Пірса та Вільяма Джемса.

«Філософія серця» Памфіла Юркевича. «Кобзар» Тараса Шевченка. Філософська спадщина Бориса Дмитровича Грінченка.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 1-4, 7, 9, 13, 16, 17, 19, 23, 25, 27.

Додаткова – 2,4,7,9,15,17,22,24.

Тема 7. Основні напрямки філософських студій в XX – на поч. XXI ст.

Лінгвістичні дослідження Людвіга Вітгенштайна. Аналітична філософія Бертрана Рассела. «Відкрите суспільство та його вороги» Карла Поппера. «Смисл та призначення історії» Карла Ясперса. «Буття і час» Мартина Гайдеггера. «Буття і ніщо» та «Екзистенціалізм як гуманізм» Жана-Поля Сартра. «Есе про абсурд» та «Бунтівна людина» Альбера Камю. Філософська антропологія Макса Шелера. «Я та Ти» Мартина Бубера. «Структурна антропологія» Клода Леві-Стросса. «Феномен людини» П'єра Тейяра де Шардена. «Втеча від свободи» та «Мати чи бути» Еріха Фромма. «Істина та метод» Ганса-Георга Гадамера. «Слова і речі» та «Історія сексуальності» Мішеля Фуко. «Існування і герменевтика» та «Людина як предмет філософії» Поля Рікера. «Структура наукових революцій» Томаса Куна. Трансцендентальна семіотика Карла-Отто Апеля. Постструктуралізм Жака Дерріди. «Прагматизм, релятивізм та ірраціоналізм» Річарда Рорті. «Людські якості» Ауреліо Печчеї.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 2, 6, 8, 10, 14, 17, 19, 23, 26.

Додаткова – 1, 5, 7, 9, 10, 13, 16, 20, 27, 28.

Змістовий модуль 3. Теоретична філософія

Тема 8. Філософське розуміння світу. Проблема свідомості в філософії

Зміст категорії буття. Філософська ретроспектива поняття „буття”. Розуміння буття в європейській та східній традиції. Буття і небуття. Основні форми буття. Буття речей, процесів, і станів "першої" природи. Буття "другої" природи. Світ як сукупна реальність, єдність природи і людини, матеріального світу і людського духу. Буття людини в світі природи. Специфіка людського буття. Буття духовного (ідеального) і його форми (індивідуальне і об'єктивоване духовне). Буття соціального як єдність індивідуального і суспільного буття.

Проблема субстанції. Монізм і плюралізм. Матеріалістичний і ідеалістичний монізм. Формування науково-філософського поняття матерії. Фундаментальна роль категорії матерії в системі філософського матеріалізму. Методологічне значення цього поняття для пізнання природи, суспільства, практичної діяльності. Сучасна наука про складну систему організацію матерії. Основні рівні організації неживої та живої природи. Суспільство як вищий рівень організації матерії. Філософія про різноманітність та єдність світу.

Поняття руху. Стійкість та мінливість, переривчатість та непереривчастість як характеристики руху. Рух і розвиток. Основні форми руху, їх співвідношення, якісна специфіка і взаємозв'язок. Сучасна наука і проблема класифікації руху. Єдність матерії і руху. Простір і час. Субстанціональна та реляційна концепції простору і часу. Специфіка властивостей простору і часу в неживій, живій природі і суспільних процесах.

Проблема свідомості в філософії. Генезис свідомості. Відображення як загальна властивість матерії. Розвиток форм відображення. Відображення в живій та неживій природі. Відображення і інформація. Свідомість як вища форма відображення і форма регулювання людською діяльністю.

Суспільна природа свідомості. Роль праці і спілкування у виникненні свідомості. Свідомість і мова. Знаково-символічні системи.

Основні властивості свідомості. Свідомість як суб'єктивний образ об'єктивного світу. Проблема ідеального. Структура свідомості: компонентна, рівнева. Свідомість і емоції. Свідоме і підсвідоме. Свідомість і інтуїція. Самосвідомість і її форми. Сутність рефлексії.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 3, 6, 9, 12, 14, 19, 21, 24, 27.

Додаткова – 3, 4, 8, 10, 15, 18, 19, 21, 23, 28.

Тема 9. Сутність і структура пізнавального процесу

Поліваріантність підходів до проблеми пізнання в історії філософії. Теорія пізнання як філософська дисципліна. Пізнання як особливий вид діяльності. Суспільна природа пізнання. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Чуттєвий рівень пізнання. Форми чуттєвого рівня. Раціональний рівень пізнання як якісно-новий ступінь відображення дійсності. Форми раціонального пізнання: поняття, судження, умовивід. Єдність чуттєвого і раціонального в пізнанні. Сенсуалізм і раціоналізм. Знання і віра. Проблеми сучасної епістемології.

Проблема істини в філософії. Концепції істини: кореспондентська, когерентна, прагматична. Об'єктивність істини. Абсолютна і відносна істина.

Праксіологічні аспекти істини. Істина як процес. Конкретність істини. Проблема істини в юриспруденції. Істина і омана. Істинність і правильність. Догматизм і релятивізм. Нові реалії сучасної гносеологічної парадигми. Постмодерністський дискурс. Нарративістика. Співвідношення наукових та позанаукових форм знання.

Наука як соціальна сила. Наукове пізнання і його специфічні ознаки. Будова і динаміка наукового пізнання. Динаміка розвитку науки. Етапи розвитку: класика, некласика, постнекласика. Особливості розвитку постнекласичної науки. Емпіричний та теоретичний рівні пізнання. Факт як одиниця емпіричного рівня наукового пізнання. Форми теоретичного рівня наукового пізнання: ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія. Філософські методи. Загальнонаукові, частковонаукові методи. Методи міждисциплінарного дослідження. Загальнологічні методи пізнання. Спеціальні методи.

Наукові методи емпіричного рівня пізнання: споглядання, вимір, експеримент. Методи теоретичного рівня пізнання: формалізація, аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, метод мисленнєвого експерименту.

Використання методів наукового пізнання у професійній діяльності.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 1, 3, 7, 10, 12, 17, 21, 26.

Додаткова – 2,4,7,9,15,17,22,24.

Тема 10. Діалектика як методологія пізнання

Діалектика як вчення про універсальні зв'язки, зміни, розвиток. Дискурс щодо визначення діалектики. Історичні форми діалектики. Принципи діалектики. Ідея розвитку. Ознаки розвитку і його форми. Об'єктивна діалектика.

Поняття закону. Основні закони діалектики. Суперечливість пізнання. Суперечливість як джерело розвитку. Діалектика єдності і боротьби протилежностей. Основні типи суперечностей. Якість і кількість. Діалектика якісних і кількісних змін. Міра. Стрибок. Еволюція і революція. Зв'язок етапів розвитку. Діалектика заперечення.

Категорії діалектики. Універсальні зв'язки: одиничне, особливе і загальне, явище і сутність. Структурні зв'язки: частина і ціле, зміст і форма. Упорядкованість буття: структура, система, елемент. Зв'язки і детермінації: причина і наслідок, випадковість і необхідність, можливість і дійсність. Метафізика, софістика, еkleктика як альтернативи діалектики.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 3, 6, 9, 10, 13, 17, 20, 13, 25, 27.

Додаткова – 1, 6, 9, 13, 16, 19, 20, 24, 27.

Тема 11. Філософія в житті сучасної людини

Фундаментальне значення проблеми буття в філософії. Основні виміри буття: буття речей, природи, людини, духовного і соціального. Світ як всеохоплююча реальність. Єдність природи, суспільства і людини, матеріального буття і

людського духу. Практичні витoki людського поділу реальності на об'єктивну та суб'єктивну. Реальність буття та небуття.

Свідомість людини як духовний спосіб орієнтації людини в реальності буття. Свідомість і мова. Структура та функції свідомості. Суспільна свідомість.

Проблема пізнання у філософії. Об'єкт і суб'єкт пізнання. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне пізнання. Пізнання і знання. Проблема істини. Практика як критерій істини.

Поняття суспільства у філософії. Основні підходи до розуміння суспільства. Історична різноманітність і єдність типів суспільства. Формація і цивілізація. Сучасні концепції суспільного розвитку, його критерії. Рушійні сили історичного розвитку. Роль і місце особи в історії.

Філософська концепція людини. Сутність людини. Праця і мова - фактори становлення й розвитку людини. Типологія особи. Сенс життя людини.

Цінності як визначальні характеристики людського буття. Людина в системі цінностей. Структура цінностей. Цінність як ядро духовного світу людини. Проблема суб'єктивного вибору. Цінність і ціль. Цінність і життєвий смисл. Цінність як регулятор поведінки людини.

Глобальні проблеми людства і людина: екологічний і моральний імперативи виживання людства.

Рекомендована література:

Основна / джерела – 1-12/ 1-4, 7, 9, 13, 16, 17, 19, 23.

Додаткова – 2,4,7,9,15,17,22,24.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
			Кільк. одиниць	Макс. кількість балів	Кільк. одиниць	Макс. кількість балів	Кільк. одиниць	Макс. кількість балів
1	Відвідування лекцій	1	3	1	4	1	4	1
2	Відвідування семінарських занять	1	-	-	-	-	-	-
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	10	5	20	5	20	5
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	20	10	40	10	40	10
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25
6	Виконання ІНДЗ	30	не передбачено НП					
Всього		-	-	58	-	89	-	89
Максимальна кількість балів:		236						
Розрахунок коефіцієнта:		Фактична кількість балів, отриманих студентом за видами поточного контролю *60/236=0,254						

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Різновидами самостійної роботи є:

- вивчення лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання за відповідними темами окремих питань з навчальної дисципліни;
- робота з рекомендованою основною і додатковою літературою;
- підготовка доповідей, підготовка до обговорень за відповідними темами на семінарських заняттях;
- підготовка творчих робіт (есе, виступу на конференції та ін.);
- систематизація теоретичних та практичних знань перед модульними контрольними роботами та заліком.

Контроль виконання самостійної роботи відбувається при обговореннях на семінарах, при написанні модульних контрольних робіт, екзамену.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
1	Сутність філософії та особливості філософствування	5	5
2	Світогляд: поняття, структура, типи	4	5
3	Стратегії і напрями сучасної філософії	4	5
4	Онтологія як філософське вчення про буття.	4	5
5	Свідомість як філософська проблема	4	5

6	Наука як соціокультурний та пізнавальний феномен.	4	5
7	Суспільство як предмет філософського аналізу	5	5
8	Філософське осмислення людини	4	5
9	Аксіологія (теорія цінностей)	4	5
10	Філософське осмислення культури і цивілізаційних процесів	4	5
	Разом	42	50

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, за виконання індивідуальних самостійних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- а) *Методи усного контролю*: робота в малих групах, інтерактивні презентації, індивідуальний контроль, брифінг, дискусія, розгляд проблемних питань, фронтальне (комбіноване) усне опитування, колоквиум, ігрові ситуації, контрольна співбесіда з проблеми модуля, тренінг, підбір власної бібліотеки, складання тез.
- б) *Методи письмового контролю*: вхідні тести, соціопедагогічний практикум, контрольна робота, розробка графіків, таблиць, схем, діаграм, презентація соціального проекту, міні-диктант з визначення термінів, контрольна робота, творчі (дослідницькі) завдання, підготовка письмових відповідей на проблемні питання.
- в) *Комп'ютерного (дистанційного) контролю*: мережеве навчання, консультаційного форуму, практичних робіт в асинхронному режимі, навчального проекту (моделювання політичного процесу чи явища) в синхронному режимі, хмарні технології, заняття з представленням знань та умінь моделі кореспондентського навчання, проект з залученням SMART- технологій.
- г) *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. 7), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему

рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Кількість балів
1	Відвідування лекційних занять	0-11(разом 0-11)
2	Усна відповідь на семінарському занятті/ письмова відповідь на практичному занятті	0-10 (разом 0-100)
3	Самостійна робота	0-05 (разом 0-50)
4	МК	0-25 (разом 0-75)
	Підсумковий бал	0-236
	Коефіцієнт	0,254

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Змістовний контроль закінчується письмовою контрольною роботою.

Підсумковий контроль (екзамен) закінчується *письмовою* контрольною роботою – максимальна кількість балів – **40**. Для допуску студента до підсумкового семестрового контролю (екзамену) сума набраних балів за 1 - 3 поточні рубіжні модулі повинна становити як мінімум 35 балів.

Критерії оцінювання:

37-40 б.	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усного виступу, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу .
25-36 б.	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усного виступу, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
15-24 б.	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усного виступу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
5-14 б.	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усного виступу, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0-4 б.	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

перелік допоміжних матеріалів – відсутній

Форма підсумкового контролю:

<i>№ п/п питань</i>	<i>Кількість питань</i>	<i>Кількість балів</i>
1	1	10
2	1	10
3	1	10
4	10 тестів	10
Всього	4 питання	40 балів

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Питання на іспит

1. Світогляд як духовно-практичний феномен.
2. Історичні типи світогляду.
3. Основні риси міфологічного світогляду.
4. Основні риси релігійного світогляду.
5. Особливості філософського світогляду.
6. Філософія. Її предмет і функції.
7. Філософія Стародавньої Індії.
8. Філософія Стародавнього Китаю.
9. Основні риси античної філософії.
10. Докласична антична філософія.
11. Стихійна діалектика давньогрецької філософії. Особливості Мілетської філософської школи.
12. Вчення про атоми Демокріта.
13. Класична антична філософія.
14. Філософські ідеї Сократа.
15. Вчення Платона про ідеї.
16. Філософські погляди Арістотеля.
17. Посткласична антична філософія.
18. Формування середньовічної філософської парадигми.
19. Християнсько-середньовічна патристика.
20. Середньовічна схоластика. Реалізм і номіналізм.
21. Філософія Августина Блаженного.
22. Філософія Фоми Аквінського.
23. Специфіка філософії епохи Відродження.
24. Гуманізм філософії епохи Відродження.
25. Натурфілософія епохи Відродження.
26. Соціальні ідеї епохи Відродження.
27. Філософські погляди Н. Макіавеллі.
28. Характерні риси епохи Нового часу.
29. Вчення Ф. Бекона про ідоли (примари) знання.
30. Філософське вчення Р. Декарта про метод.
31. Емпіризм філософії Нового часу.

людини: сім'я, етнос, клас.

74.Еволюція та плюралізм філософії історії.

75.Філософські проблеми демографії.

76.Глобальні проблеми сучасності та їх детермінанти.

77.Мораль, релігія, мистецтво як особливі сфери взаємодії людей в суспільстві.

78.Культура як необхідна і достатня умова розв'язання глобальних проблем.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
відмінно /А	100-90
добре /В	82-98
добре /С	75-81
задовільно /D	69-74
задовільно /Е	60-68
незадовільно /FХ	34-59
незадовільно /F	0-34

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год., із них: лекції – 22 год., семінари/практичні заняття – 20 год.,
модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 42 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Модулі	Змістовий модуль I.			Змістовий модуль II.				Змістовий модуль III.			
К-ть балів за модуль	58 балів			89 балів				89 балів			
Лекції (теми, бали)	<u>Лекція 1</u> (1 бал)	<u>Лекція 2</u> (1 бал)	<u>Лекція 3</u> (1 бал)	<u>Лекція 4</u> (1 бал)	<u>Лекція 5</u> (1 бал)	<u>Лекція 6</u> (1 бал)	<u>Лекція 7</u> (1 бал)	<u>Лекція 8</u> (1 бал)	<u>Лекція 8</u> (1 бал)	<u>Лекція 8</u> (1 бал)	<u>Лекція 8</u> (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Семінарське № 1 (10 балів)		Семінарське №2 (10 балів)	Семінарське №3 (10 балів)	Семінарське №4 (10 балів)	Семінарське №5 (10 балів)	Семінарське №6 (10 балів)	Семінарське №7 (10 балів)	Семінарське №8 (10 балів)	Семінарське №9 (10 балів)	Семінарське №10 (10 балів)
Самостійна робота (бали)	5 балів		5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю (бали)	МКР 1 (25 балів)			МКР 2 (25 балів)				МКР 2 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)										

8. Рекомендовані джерела

а) джерела, які наявні у бібліотечних фондах Університету, основна література:

1. Огнев'юк В.О. Філософія освіти: Навчальний посібник. К.: Навч. книга, 2005
2. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті Полтава: ПОШПО, 2006
3. Киричок О.Б. Філософія: підручн. Полтава: РВВ ПДАА, 2010
4. Надольний І. Ф. та ін. Філософія: Навчальний посібник К.: Вікар, 2011
5. Данильян О. Г., Тараненко В. М. Філософія: Підручник Х.: Право, 2005
6. Причепій Є. М. Філософія: Посібник К.: Альма-матер, 2001
7. Щерба С.П., Заглада О.А. Філософія: підручник К. : Кондор, 2011.
8. Андрущенко В.П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи : хрестоматія: навч. посібник. К.: Каравела, 2011
9. Петрушенко В.Л. Філософія в 2-х частинах: навч. посібник. Львів : Новий світ-2000, 2011
10. Петрушенко В.Л. Філософія: підручник. Львів : Магнолія - 2006, 2012
11. Петрушенко В.Л. Філософія у 2-х частинах: навч. посібник: світова філософія, фундаментальні проблеми філософії; релігієзнавство, етика та естетика, логіка. Львів : Новий Світ-2000, 2012
12. Кислюк К. В. Філософія. Модульний курс : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів Харків : Торсінг плус, 2009

Першоджерела

1. Аристотель. Сочинения в 4т. - М., 1984.
2. Бердяев Н. Самопознание. Русская идея. -М.: Издательство «ЭКСМО», 2009. -704с.
3. Бэкон Ф. Сочинения: В 2 т. - М. 1988.
4. Гегель Г.В.Ф. Феноменология духа. -СПб., 1994.
5. Декарт Р. Сочинения: В 2т. - М., 1994.
6. Кавелин К.Д. Наш умственный строй. - М., 1989.
7. Кант И. Трактаты. - СПб., 1996.
8. Киреевский И.В. Критика и эстетика. - М., 1987.
9. Лейбниц Г.В. Сочинения: В 4 т. - М., 1983 — 1989.
10. Ломоносов М.В. Избранные философские произведения. - М., 1980.
11. Макиавелли Н. Сочинения. - СПб., 1998.
12. Маркс К. К критике политической экономии. Предисловие // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. Т. 13. -М., 1985.
13. Николай Кузанский. Сочинения в 2т. -М., 1979— 1980.
14. Платон. Собрание сочинений в 4т. - М., 1990— 1994.
15. Сартр Ж. - П. Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии. - М., 2000.
16. Соловьев В. С. Оправдание добра. Нравственная философия. - М.: Академический проект, 2010. -672с.

17. Спиноза Б. Об усовершенствовании разума: Сочинения. - М. — Харьков, 1998.
18. Фихте И.Г. Сочинения в 2 т. - СПб., 1993.
19. Флоренский П.А. Столп и утверждение истины. - М., 1990.
20. Фрагменты ранних греческих философов. - М., 1989. Ч. 1
21. Хайдеггер М. Бытие и время. - М., 1997.
22. Хомяков А.С. Полное собрание сочинений. - Т. 1-8. - М. 1985.
23. Шеллинг Ф.В.И. Сочинения в 2 т. - М., 1987.
24. Шестов Л. Избранные произведения. - М., 1993.
25. Энгельс Ф. Диалектика природы. // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. - Т. 20. - М., 1985.
26. Эпикур. Письма. Главные мысли // Лукреций. О природе вещей. - М., 1983
27. Эразм Роттердамский. Философские произведения. - М., 1986.
28. Ясперс К. Смысл и назначение истории. - М., 1991.

в) додаткова література:

1. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : Підручн. для вищ. навч. закл. / В. П. Андрущенко, Л. В. Губерський, М. І. Михальченко. — Вид. 4-те, випр. та доп. — К. : Юрінком Інтер, 2016. — 552 с.
2. Антисери Д., Реале Дж. Западная философия от истоков до наших дней. Античность и Средневековье (1-2) [Электронный ресурс] – СПб.: Пневма, 2003. – 688 с. – Режим доступа: http://yanko.lib.ru/books/philosoph/reale_antiseri-1-2_tom-antic-srednevekovie-2003-8l.pdf
3. Арутюнов В. Х., Свінціцький В. М. Філософія глобальних проблем сучасності: Навч. посіб. [Електронний ресурс] – К.: КНЕУ, 2003. – 90 с. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-144.html>
4. Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г., Ярошовець В.І. Філософія. [Електронний ресурс]. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 648 с. – Режим доступу: http://www.studmed.ru/bichko-ak-bichko-v-tabachkovskiy-vg-yaroshovec-v-flosofya_b40f9fede48.html
5. Богачев А. Блага цивілізації // Філософська думка, 2014, № 1. – С.43-50. – Режим доступу: http://www.philosophy.ua/sites/default/files/6_bogachov.pdf
6. Введение в философию: Учеб. пособ. для вузов [Электронный ресурс] / Под ред. И.Т.Фролова. – М.: Республика, 2003 – 623 с. – Режим доступа: <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s01/z0001072/st000.shtml>
7. Гарнцев М. Проблема самосознания в западноевропейской философии (от Аристотеля до Декарта) [Электронный ресурс]. – М.: Изд-во МГУ, 1987. – 216 с. – Режим доступа: <http://nashaucheba.ru/v50916/?download=file>
8. Гайденко П.П. Парадоксы свободы в учении Фихте [Электронный ресурс] – М.: Наука, 1990. – 178 с. – Режим доступа: <http://psylib.ukrweb.net/books/gaidp01/>
9. Гильдебранд Д. Що таке філософія: Пер. з англ. [Електронний ресурс] – Львів: Колесо, 2008. – 244 с. – Режим доступу: <https://docs.google.com/viewer?url=http://www.ukrcenter.com/!Files>

Repository/Literature%5C_Upload3//2d45a14a-dff4-4157-8a1e-29a95c0f0c65.pdf

10. Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения [Электронный ресурс] – М.: Мысль, 1980. – 245 с. – Режим доступа: http://mts.edu.27.ru/biblio/Phil/colection/pdf/1980_gorfunkel.pdf
11. Гулыга А.В. Немецкая классическая философия [Электронный ресурс] – М.: Мысль, 1986. – 332 с. – Режим доступа: <http://bib.convdocs.org/v26766/?download=file>
12. Доброхотов А.А. Данте Алигьери. [Электронный ресурс] – М.: Мысль, 1990. – 208 с. – Режим доступа: <http://www.belpaese2000.narod.ru/Teca/Tre/00Scan/dobro0.htm>
13. Історія філософії: Підручник [Електронний ресурс] / За ред. В.І. Ярошовця. – К.: ПАРАПАН, 2002. – 774 с. – Режим доступа: https://www.studmed.ru/yaroshovec-v-bichko-v-bugrov-va-ta-n-storya-filosofyi_f36b635662a.html
14. Кірюхін Д. Відповідальність і справедливість // Філософська думка, 2014, № 1. – С.64-77. – Режим доступа: http://www.philosophy.ua/sites/default/files/8_-_kiryuhin.pdf
15. Кремень В. Г., Ільїн В.В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник [Електронний ресурс] – К.: Книга. – 2005. – 528 с. – Режим доступа: <https://kafedrafil.files.wordpress.com/2012/09/kremen.pdf>
16. Петрушенко В.Л. Історія світової філософії. Фундаментальні проблеми філософії: Навч. посіб. [Електронний ресурс] – Львів: НУ «ЛП», 2001. – Режим доступа: <http://ukrcenter.com/Література/53489/Віктор-Петрушенко>
17. Русин М.Ю., Огородник І.В. Історія української філософії: Навч. посіб. [Електронний ресурс] – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 591 с. – Режим доступа: <http://www.info-library.com.ua/books-book-155.html>
18. Сабадаш Ю. С. Гуманізм як феномен італійської культури : монографія. [Електронний ресурс] – К.: ДАКККіМ, 2008. – 361 с. – Режим доступа: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/247/1/sabadash_gumanizm.pdf
19. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навч. посібник [Електронний ресурс] / Упоряд. В. Лях. – К.: Либідь, 1996. – 384 с. – Режим доступа: <http://ukrcenter.com/Література/Віталій-Лях/52808/Сучасна-зарубіжна-соціальна-філософія-Хрестоматія>
20. Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями (Хрестоматія) [Електронний ресурс]. – К.: Ваклер, 1996. – 427 с. – Режим доступа: http://chtyvo.org.ua/authors/Liakh_Vitalii/Suchasna_zarubizhna_filosofia_Techii_i_napriamky_Khrestomatia/
21. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова Н. О. Соціальна філософія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 272 с. - Режим доступа: http://shron1.chtyvo.org.ua/Taran_Volodymyr/Sotsialna_filosofia.pdf
22. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Хрестоматія (розділи 1-4) [Електронний ресурс] / В.П. Андрущенко, Г.І.Волинка, Н.Г. Мозгова та ін. за ред. Г.І. Волинка. – К.: Каравела, 2009. – 376 с. – Режим доступа:

http://www.kph.npu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=140%3A2010-05-18-21-29-01&Itemid=6

23. Філософія. Хрестоматія (від витоків до сьогодення): Навч. посібник [Електронний ресурс] / За ред. Л. Губерського. – К.: Знання, 2012. – 621 с. – Режим доступу: http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/filosofiyagubersk.pdf
24. Чанышев А.Н. Курс лекцій по древней и средневековой философии: Учеб. пособие для вузов [Електронний ресурс]. – М.: Высшая школа, 1991. – 512 с. – Режим доступу: http://www.mts.edu.27.ru/biblio/Phil/colection/pdf/1991_chanyshhev.pdf

9. Додаткові ресурси

9.1. Програмне забезпечення та Інтернет-ресурси:

<http://www.philosophy.ua>
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
http://abuss.narod.ru/Biblio/philo_zip.htm
<https://westudents.com.ua/predmet/34-f%D1%96losof%D1%96ya.html>

9.2. Методичне забезпечення

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

1. Філософські студії. Робоча навчальна програма. /Укл. Купрій Т.Г.– К.: Видавництво «Університет» КУ імені Бориса Грінченка, 2019. – 24 с.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Навчальні посібники, підручники, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації з курсу «Філософські студії».
4. Плани семінарських занять та завдання для самоконтролю.
5. Наочний роздатковий матеріал у вигляді таблиць та схем, діаграм, графіків; є у електронному варіанті.
6. Тексти праць мислителів попередніх поколінь та сучасників, законодавчо-нормативні акти, статистичні дані (наявні у читальній залі та у електронному варіанті).
7. Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
8. Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
9. Презентації.

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).